

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/555
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.10.2024/51
Karar Numarası : 2024/1020
Başvuran : A.D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, Güney Afrika Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğine gönderilmek üzere mektubunu Kurum İdaresine teslim ettiği, mektubunun muhatap Kurum Disiplin Kurulu tarafından kısmen sakıncalı bulunmasından ötürü Büyükelçiliğe gönderilmediği, bu nedenle mağduriyet yaşadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Güney Afrika Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğine gönderilmek üzere mektubunu 29/1/2024 tarihinde muhatap Kurum İdaresine teslim ettiğini,

b. 2/2/2024 tarihinde muhatap Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından mektubunun kısmen sakıncalı mektup olduğuna karar verildiğini, muhafaza altına alındığını ve Büyükelçiliğe gönderilmediğini,

c. 29/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun hükümleri kapsamında mektubunun kısmen sakıncalı mektup olarak değerlendirilmesi ve muhafaza altına alınması işleminin hukuka aykırı olduğunu, zira resmi makamlara gönderilen mektupların denetime tabi olmadığını iddia etmektedir. İddiaları bu yönde olan başvuran, mektubunun Güney Afrika Cumhuriyeti Büyükelçiliğine gönderilerek mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüş ve eklerinde özetle;

a. Başvuranın iddiasına konu olan mektuba ilişkin işlemlerin neler olduğunun anlaşılması adına Kurum Mektup Okuma Komisyonundan bilgi istenildiği,

b. Mektup Okuma Komisyonunun tutanağına göre başvuranın mektubunun Türkiye Cumhuriyeti'nin aleyhine olacak şekilde, devletin uluslararası saygınlığına zarar verebilecek ifadeler içermesinden ötürü 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı*" başlıklı 68'inci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında kısmen sakıncalı mektup olarak değerlendirildiği, bu nedenle Güney Afrika Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğine gönderilemediği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

c. Başvuranın söz konusu karara karşı Diyarbakır İnfaz Hakimliğine şikayet başvurusunda bulunabileceğinin kendisine bildirildiği belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran yasal süresi içerisinde yazılı görüşünü sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesi şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Kurumun görevleri şunlardır: (...)

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak,

ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak,

i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"

7. Aynı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları

taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. Başvuran, Güney Afrika Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğine göndermek istediği mektubunun hukuka aykırı biçimde sakıncalı mektup olarak değerlendirilmek suretiyle gönderilmediğini iddia etmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi (AYM), içtihatlarında mahpusların mektup gönderme ve alma hakkını Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Haberleşme hürriyeti*” başlıklı 22'nci maddesi ile ilişkilendirerek ele almaktadır (AYM, *Kahraman Güvenç*, B. No: 2013/2072, 3/2/2016, para. 20). Anayasa'nın mezkûr maddesine göre; “*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. (...)*”

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) içtihatları incelendiğinde ise mahpusların mektup gönderme ve alma hakkının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin özel ve aile hayatına saygı hakkı başlıklı 8'inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (AİHM, *Ahmet Temiz/Türkiye*, B. No: 64879/17, 13/9/2022; *Fazıl Ahmet Tamer/Türkiye*, B. No: 6289/02, 5/12/2006, *Mehmet Nuri Özen/Türkiye*, B. No: 37619/05, 2/2/2010). Ele alınan içtihatlar doğrultusunda başvurunun özünün haberleşme ve özel hayata saygı hakkı kapsamında kaldığı, başvuruda işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline yönelik bir iddia bulunmadığı anlaşılmıştır.

15. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

16. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye